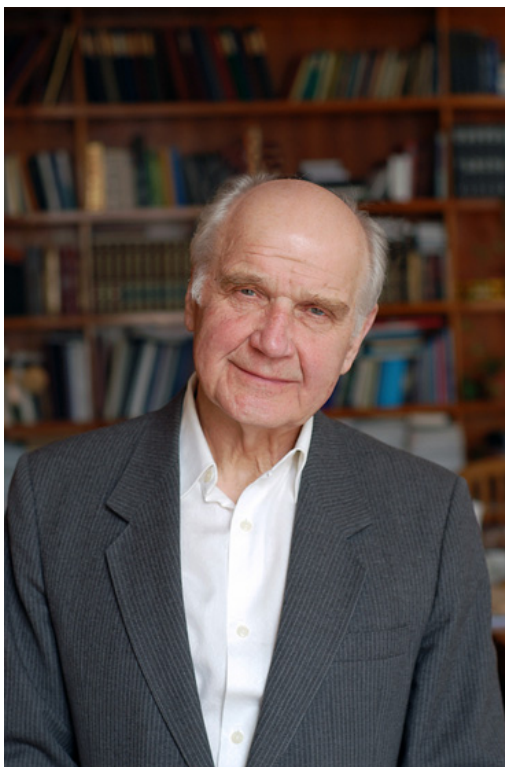

Ігор Рафаїлович ЮХНОВСЬКИЙ

народився 1 вересня 1925 р. в с.Княгинин Млинівського району на Рівненщині в родині службовців. Українець. У м.Кременець закінчив ліцей. У 1944 році був мобілізований і пройшов воєнними дорогами через Україну, Польщу та Австрію. У 1946 році вступив на фізико-математичний факультет Львівського державного університету імені Івана Франка, який закінчив із відзнакою у 1951 році. Продовжив своє навчання в аспірантурі на кафедрі теоретичної фізики під керівництвом проф. А.Ю.Глаубермана. Визначальний вплив на його становлення як вченого мали наукові праці та ідеї М.М.Боголюбова. У 60-х роках виконав низку оригінальних досліджень у галузі теорії систем заряджених частинок, логічним завершенням яких стали кандидатська

“Бінарна функція розподілу для систем взаємодіючих частинок” (1954) та докторська “Статистична теорія систем заряджених частинок” (1965) дисертації, захищені, відповідно, у Львівському та Київському державних університетах. З 1958 р. до 1969 р. завідував кафедрою теоретичної фізики Львівського державного університету імені Івана Франка.

1969 року створив у Львові Відділ статистичної теорії конденсованих станів Інституту теоретичної фізики АН УРСР. Згодом у 1980 р., коли відділ виріс кадрово, тут було створено Львівське відділення статистичної фізики ІТФ АН УРСР, на основі якого у 1990 р. засновано Інститут фізики конденсованих систем (ІФКС) НАН України. І.Р.Юхновський керував Інститутом упродовж 16 років. З 2006 року Ігор Рафаїлович – Почесний директор ІФКС НАН України.

І.Р.Юхновський обраний чл.-кор. НАН України у 1977 р., академіком НАН України – у 1982 р. Протягом 1990-1998 років – Голова Західного наукового центру НАН України. З червня 2006 р. по 11 серпня 2010 р. очолював Український інститут національної пам'яті. З 12 серпня 2010 р. – радник Президії НАН України.

І.Р.Юхновський – лауреат премії АН УРСР ім. М.М.Крилова, Почесний доктор Інституту теоретичної фізики ім.М.М.Боголюбова НАН України, Доктор Honoris Causa Львівського національного університету імені Івана Франка, Волинського національного університету імені Лесі Українки, а також Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, кавалер орденів “Знак пошани” (1975), Трудового Червоного Прапора (1985), Вітчизняної війни I ступеня (1985), Відзнаки Президента України (1995), Ордена за заслуги I ступеня (2000), Орденів князя Ярослава Мудрого V ступеня (2002), IV ступеня (2009). У 2005 р. йому присвоєно звання Героя України із врученням ордена Держави.

Академік І.Р.Юхновський – видатний український вчений, організатор науки, державний та громадський діяч. Впродовж тривалого часу очолював Український інститут національної пам'яті та Інститут фізики конденсованих систем НАН України – для обох цих інституцій він є засновником і організатором.

Ігор Рафаїлович Юхновський – відомий спеціаліст у галузі теорії конденсованої речовини і статистичної фізики. Характерними рисами Ігора Рафаїловича є широта поглядів, нестандартний підхід до розв'язання проблем, принциповість і надзвичайна працездатність.

Наукова діяльність

Теорія конденсованої речовини і статистична фізика. І.Р.Юхновським розроблена низка оригінальних і потужних теоретичних методів дослідження систем взаємодіючих частинок, зокрема метод колективних змінних, метод зміщень і колективних змінних, метод наближеного перетворення ренормгрупи. Використання цих методів дозволило розв'язати ряд принципових проблем фізики конденсованої речовини. В науковому активі Ігора Рафаїловича такі актуальні у свій час задачі статистичної фізики, як розрахунок бінарних функцій розподілу для систем заряджених частинок і мікроскопічна теорія електролітів, коректне врахування негаусових флуктуацій параметра порядку при описі фазових переходів другого роду і розрахунок неуніверсальних характеристик, методологія отримання функціональних представлень у задачах статистичної фізики, проблема коректного і рівноправного врахування далекосяжних та короткосяжних взаємодій і багато інших. Загалом І.Р.Юхновським зроблено суттєвий внесок у розвиток теорії рідин і розчинів електролітів, металів і сплавів, неупорядкованих систем, квантових рідин, частково збуджених систем, фазових переходів та критичних явищ.

Інші області наукових досліджень. У 90-х роках у полі наукових інтересів І.Р.Юхновського - математичні методи в економіці та в розвитку суспільства, проблеми енергетики, проблеми безпеки об'єкту “Укриття” на Чорнобильській АЕС, теорія гетерогенного каталізу та інші стратегічно важливі інноваційні проблеми. Монографія “Вибрані праці. Економіка” стала узагальненням результатів досліджень реального стану та економічного потенціалу основних галузей виробничої діяльності України. Ці дослідження виконані автором і очолюваної ним Міжвідомчої аналітично-консультативної ради при Кабінеті Міністрів України на основі статистичних даних та матеріалів широких обговорень із фахівцями кожної із галузей. Зокрема, матеріали базуються на описі балансу попиту і пропозиції, мають цінний аналітичний та рекомендаційний характер для спеціалістів і керівників відповідних галузей.

У 1995 р. І.Р.Юхновський ініціював спільні дослідження ІФКС НАН України і МНТЦ “Укриття” – головної установи в Україні, що займалася науковим супроводженням об'єкту “Укриття”. У цьому напрямі виконано комплекс теоретичних досліджень, що спрямовані на моделювання і отримання прогностичних оцінок щодо довгострокової поведінки паливовмісних і конструкційних матеріалів в об'єкті. Ця діяльність поклала початок системним дослідженням паливовмісних матеріалів в об'єкті “Укриття”, де основний акцент робиться на вплив самоопромінення та інших чинників зміни їх властивостей як визначальний фактор безпеки об'єкту в цілому.

Державна і громадська діяльність

У 1990 р. І.Р.Юхновського обрано депутатом Верховної Ради України. В Парламенті очолював опозицію як Голова Народної Ради, ініціював проведення всеукраїнського референдуму щодо незалежності України 1 грудня 1991 року. У 1990-1993 рр. був Головою Комісії Верховної Ради з питань науки та освіти, членом Президії Верховної Ради. У 1992 р. працював Державним радником України та очолював Комісію з питань науково-технічної політики Державної Думи України. У 1992-1993 рр. працював на посаді Першого віце-прем'єр міністра України. У 1994 р. вдруге обраний депутатом Верховної Ради України. У 1994-1996 рр. був лідером депутатської групи "Державність". У 1996 р. за його ініціативою була створена Міжвідомча аналітично-консультативна рада при Кабінеті Міністрів України. У 1998 р. втретє обраний народним депутатом України, належав до фракції Українського народного руху. Протягом грудня 1999 р. – березня 2002 р. був Головою Комітету з питань науки і освіти Верховної Ради України. У 2002 р. обирається до Верховної Ради України вчетверте за списком від блоку "Наша Україна". Був першим заступником, а згодом Головою Комітету Верховної Ради України з питань науки і освіти та Головою спеціальної тимчасової комісії Верховної Ради України з питань майбутнього. Голова Всеукраїнського об'єднання ветеранів (з моменту створення і до 2009 р.), член ради НС "Наша Україна". У червні 2006 р. Постановою Кабінету Міністрів України І.Р.Юхновського призначено виконуючим обов'язки Голови Українського інституту національної пам'яті – новоствореного центрального органу виконавчої влади зі спеціальним статусом у сфері відновлення і збереження національної пам'яті українського народу. Серед основних здобутків під керівництвом І.Р.Юхновського є широке вшанування пам'яті жертв Голодомору 1932-1933 років (прийняття відповідного Закону України, видання Національної Книги пам'яті, спорудження меморіалів і пам'ятних знаків), жертв політичних репресій; розробка концепції шкільної історичної освіти, розробка концепції історичної пам'яті України про Другу світову війну та ряд інших проблем.

Академік І.Р.Юхновський продовжує активно працювати на зміцнення авторитету фундаментальної науки, на покращення іміджу української держави і майбутнє України. Він є автором близько 500 наукових статей, 9 монографій та підручників, під його керівництвом захистили дисертації 37 кандидатів та 12 докторів наук. І.Р.Юхновським та його численними учнями створена добре знана у світі Львівська наукова школа статистичної фізики.